

Vergaderjaar 2012–2013

21 501-34

Raad voor Onderwijs, Jeugd, Cultuur en Sport

Nr. 208

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 13 juni 2013

De vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, de vaste commissie voor Europese Zaken en de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport hebben op 14 mei 2013 overleg gevoerd met minister Bussemaker van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, staatssecretaris Dekker van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en staatssecretaris Van Rijn van Volksgezondheid, Welzijn en Sport over:

- **de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 22 april 2013 met de geannoteerde agenda OJCS-Raad 16 en 17 mei 2013 (Kamerstuk 21 501-34, nr. 204);**
- **de brief van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport d.d. 8 mei 2013 inzake de aanbieding van de geannoteerde agenda van de Jeugd- en Sportraad op 16-17 mei 2013 te Brussel, als onderdeel van de Onderwijs-, Jeugd-, Cultuur- en Sportraad (OJCS) (Kamerstuk 21 501-34, nr. 206);**
- **de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 8 mei 2013 inzake de aanvulling op de geannoteerde agenda OJCS-Raad 16 en 17 mei 2013 (Kamerstuk 21 501-34, nr. 207);**
- **de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 13 februari 2013 met de antwoorden op vragen van de commissie over de Onderwijs-, Jeugd-, Cultuur-, en Sportraad van 15 februari 2013 (Kamerstuk 21 501-34, nr. 201);**
- **de brief van de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 21 februari 2013 inzake het advies High-Level Group on Media Freedom and Pluralism (Kamerstuk 21 501-34, nr. 202);**
- **de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 19 maart 2013 met het verslag van de Raad voor Onderwijs, Jeugd, Cultuur en Sport van 15 februari 2013 (Kamerstuk 21 501-34, nr. 203);**
- **de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 1 mei 2013 inzake Europese garantiefaciliteit ten behoeve van diplomabiliteit (Kamerstuk 21 501-34, nr. 205).**

Van dit overleg brengen de commissies bijgaand geredigeerd woordelijk verslag uit.

De voorzitter van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
Wolbert

De voorzitter van de vaste commissie voor Europese Zaken,
Knops

De voorzitter van de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
Neppérus

De griffier van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
De Kler

Voorzitter: Jasper van Dijk
Griffier: De Kler

Aanwezig zijn zes leden der Kamer, te weten: Beertema, Van Dekken, Jasper van Dijk, Duisenberg, Van Meenen en Wolbert,

en minister Bussemaker van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en staatssecretaris Dekker van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, die vergezeld zijn van enkele ambtenaren van hun ministerie.

Aanvang 16.30 uur.

De **voorzitter**: Ik open dit algemeen overleg over de Onderwijs-, Jeugd-, Cultuur- en Sportraad. Wij hebben de tijd tot 18.30 uur. De normtijd is drie minuten, maar als wij het bij vier sprekers houden, kan er wat mij betreft wel wat rek in zitten. De echte voorzitter, mevrouw Wolbert, komt mogelijk wat later.

De heer **Duisenberg** (VVD): Voorzitter. Wij hebben de geannoteerde agenda ontvangen. Ik heb vragen over drie punten. Het eerste punt is hervorming procedure staatssteun cultuur, namens collega Tamara Venrooy. Het tweede punt is het ontbijtdebat, het heerlijke ontbijtje dat de bewindspersonen gaan genieten, namens collega Matthijs Huizing. Het derde punt is Erasmus voor iedereen.

Met betrekking tot het toestaan van staatssteun ten aanzien van cultuur vraagt de VVD aan de minister, een onderscheid tussen mobiele en immobiele zaken in te brengen. Bijvoorbeeld bij de Nederlandse filmindustrie leidt de staatssteun in andere landen ertoe dat de activiteit naar andere landen binnen Europa vertrekt. De VVD is van mening dat niet een taxshelter in Nederland de oplossing is, maar het opheffen van het ongelijke speelveld binnen de EU. Vandaar de volgende vraag en het verzoek dit mee te nemen naar Brussel. Zou de regeling waarbij steunmaatregelen om de cultuur en de instandhouding van het culturele erfgoed te bevorderen worden toegestaan, niet moeten gelden alleen voor immobiele vormen van cultuur zoals musea en monumenten en niet voor mobiele zaken zoals binnen de filmindustrie het geval is?

Een punt dat niet met cultuur te maken heeft maar met gendergelijkheid, betreft eerder gedane toezeggingen. Wanneer kan de Kamer de brief verwachten waarin een update wordt gegeven over de onderhandelingen in de Raad en tussen de Raad, het Europees Parlement en de Europese Commissie? Is het standpunt van het kabinet ongewijzigd gebleven tijdens de onderhandelingen in de Raad? Kan de minister aangeven hoe het huidige Europese krachtenveld zich verhoudt tot het voorstel gendergelijkheid bij beursgenoteerde bedrijven? Kan de minister dit duidelijk weergeven in haar brief, inclusief de mogelijkheid van een blokkerende minderheid?

Het tweede punt betreft het ontbijtdebat met als onderwerp connected tv/convergentie televisie en internet. De VVD is blij dat de staatssecretaris met ons van mening is dat enerzijds mediavrijheid in de EU-lidstaten vanzelfsprekend geborgd moet zijn, maar anderzijds mediabeleid een nationale aangelegenheid is. Kan de staatssecretaris aangeven welke mogelijkheden hij ziet om wel op Europees niveau mediavrijheid vorm te geven?

Het derde punt betreft Erasmus voor iedereen. Het is zeer positief dat het budget voor Erasmus voor iedereen in de meerjarenbegroting lijkt toe te nemen met 40% en wellicht nog meer, als het Europees Parlement zijn zin krijgt. Ik heb hierover nog de volgende vragen. Welke Nederlandse doelstellingen heeft de minister voor internationalisatie van Nederlandse studenten naar het buitenland, dus in concrete aantallen en percentages?

Hoeveel gaan er dan naar verwachting via het programma Erasmus voor iedereen?

Kan de minister verifiëren of de uitvoeringskosten van Erasmus voor iedereen inderdaad zijn teruggebracht in het nieuwe voorstel zoals Nederland wenste?

De volgende vraag betreft de garantiefaciliteit voor studentenleningen, die de minister ook in de brief noemt. Wat de VVD betreft, is studiefinanciering een nationale aangelegenheid. In de taakverdeling tussen Europa en de lidstaten vraag ik de minister haar standpunt toe te lichten of dit wenselijk is: bijna 1 miljard Europees budget en studiefinanciering regelen op Europees niveau in plaats van nationaal.

Met betrekking tot de meeneembare studiefinanciering – ik verwijs naar de eerder aangenomen motie-Bisschop/Rog (33 453, nr. 12) – heeft de minister bij de vorige Raad enkele collega's gesproken die met hetzelfde probleem zitten als Nederland naar aanleiding van de uitspraak van het Europese Hof. Ik wil graag weten welke concrete stappen de minister nu met haar collega's gaat nemen.

De Europese begroting wordt nog ruim bediscussieerd. De VVD ziet veel toekomst in de virtuele internationalisatie die nu vorm krijgt. Zo is onlangs het Europese initiatief Opening Up Education gestart, een voorbeeld van online OpenCourseWare. Ook heeft de VVD onlangs gepleit voor open access van wetenschappelijke kennis. Dit alles heeft potentieel enorme consequenties voor het Nederlandse onderwijs en de wetenschap en ook enorme kansen. Aan de bewindspersonen wil ik vragen of zij binnen het voorliggende Europese programma zien dat hierop ruim wordt ingespeeld. Specifiek aan de staatssecretaris vraag ik of hij bij de OJCS-Raad alvast wil inventariseren hoe andere landen aankijken tegen een gezamenlijke strategie om in EU-landen tot een eenduidig beleid te komen om open access te stimuleren, bijvoorbeeld door een verplichting op te leggen dat publiek gefinancierd onderzoek binnen een jaar open access gepubliceerd wordt.

Tot slot wens ik de bewindspersonen een aangenaam verblijf en een heel goede Raad toe.

De heer **Van Dekken** (PvdA): Voorzitter. Mijn fractie wil een aantal onderwerpen aan de orde stellen: de sport, het onderwijs, de kunsten, de cultuur en de emancipatoire kwesties. Dat doe ik redelijk staccato vooral in vragende zin om toch iets met de tijd te doen.

Wat is de Nederlandse positie, zo vraag ik de minister, ten aanzien van de matchfixingconventie van de Raad van Europa? De vraag van mijn fractie is of de minister – dat zal in dit geval de minister van Sport zijn – zich ook zal inzetten voor het ratificeren van deze conventie die medio 2014 wordt verwacht.

In Brussel pleit de PvdA voor een heldere omschrijving van het begrip «matchfixing» binnen het strafrecht. Vandaar de vraag of Nederland bereid zou zijn om matchfixing met zoveel woorden strafbaar te stellen dan wel tot een definiëring te komen die strafbaarstelling mogelijk maakt. Zal de minister zich inzetten voor het opnemen van een definitie van matchfixing in het strafrecht? Die kwestie speelt op Europees niveau en gelukkig inmiddels ook nationaal en is van groot belang voor het imago en vooral het schoonhouden van de sport. Vandaar ook dat er eind mei een «world conference of sports ministers», een conferentie van UNESCO plaatsvindt in Berlijn. Ook daar zal de strijd tegen matchfixing hoog op de agenda staan. Wat zal de Nederlandse insteek zijn voor betere internationale samenwerking in de strijd tegen matchfixing?

Ik kom op het onderwijs. Uit het beleidsonderzoek EMGF kwam een aantal zorgpunten naar voren waarover wij een aantal vragen hebben. Wie worden de financiële intermediairs? Hoe zorgen wij ervoor dat die intermediairs verantwoord aan studenten lenen? Wat gebeurt als er een

grotere toestroom komt van studenten uit lage-inkomenslanden die een lening nemen bij banken of andere intermediairs?

Mijn fractie is positiever over het voorstel Erasmus voor iedereen, maar heeft wel zorgen over de Erasmus Master Garantiefaciliteit. Wie gaan de rol van intermediairs precies vervullen en wie zou deze rol kunnen vervullen in Nederland? Overigens vindt mijn fractie het onwenselijk dat banken of commerciële partijen de rol van intermediair op zich nemen. Een ander punt betreffende de cultuur is het onderdeel van de financiering voor het programma Creatief Europa. Er was een garantiefaciliteit om meer geld uit de particuliere sector aan te trekken. Dit zou een innovatief instrument kunnen zijn waarmee met een relatief beperkte hoeveelheid geld een relatief groot effect zou kunnen worden bereikt. Tegelijkertijd gaf de regering in het verleden aan dat ook hieraan financiële risico's kleven. Kan de minister aangeven hoe zij aankijkt tegen een garantiefaciliteit? Is er bij een kleiner budget nog ruimte voor een dergelijke faciliteit? Kan er een experiment worden uitgevoerd om de effectiviteit daarvan te onderzoeken?

Over de staatssteun heeft mijn collega van de VVD al gesproken. Op dit moment mag cultuur worden gesteund door overheden, maar moet deze steun worden gemeld ter beoordeling of er sprake is van staatssteun. Wij ondersteunen het vrijstellen van deze meldplicht voor steun aan cultuur, maar vragen ons wel af of lokale overheden voldoende op de hoogte zijn van de voorwaarden aan steun voor culturele activiteiten. Hoe worden de gemeenten daarvan op de hoogte gehouden?

Tot slot over de genderquota. Wanneer kan de Kamer de brief verwachten waarmee een update wordt gegeven over de onderhandelingen in de Raad en tussen de Raad, het Europees Parlement en de Europese Commissie? Is het standpunt van het kabinet zoals weergegeven in de BNC-fiche ongewijzigd gebleven tijdens de onderhandelingen in de Raad? Kan de minister het Europese krachtenveld dat inmiddels is ontstaan in een brief weergeven, inclusief de mogelijkheid van een blokkerende minderheid?

De heer **Van Meenen** (D66): Voorzitter. In het kader van de aanstaande Raad stelt mijn fractie graag vier punten aan de orde: Erasmus, het beleidsdebat leraren, cultuur en media. Ten slotte heeft zij nog een enkele opmerking over het open online onderwijs en open access, waarover de heer Duisenberg al sprak.

Uit het rapport van ResearchNed over de Erasmus Master Garantiefaciliteit blijkt dat Nederlandse studenten hier vooralsnog weinig aan hebben. De voorwaarden binnen het eigen studiefinancieringsstelsel zijn aantrekkelijker. Desalniettemin ziet mijn fractie voordelen in het binnenhalen van meer Europese masterstudenten in Nederland. Op welke manier wordt aan die kans in de onderhandelingen aandacht besteed?

D66 sluit zich graag aan bij de twee thema's die de regering wil benadrukken bij het beleidsdebat leraren, te weten de continue aandacht voor scholing en begeleiding gedurende het gehele leraarschap en de professionele leergemeenschappen. Leren van elkaar staat hierbij centraal. Wat D66 betreft, ligt hier ook op Europees niveau een mooie kans, want van elkaar leren houdt niet op bij de landsgrenzen. Wij kunnen juist veel van andere landen leren. Is de minister bereid om ook hiervoor aandacht te vragen, bijvoorbeeld door de uitwisseling van leraren binnen Europa te stimuleren?

De gesprekken over het programma Creative Europe, de onderhandelingen over het budget, lopen nog. Dat zorgt niet alleen voor onduidelijkheid, maar ook voor onzekerheid. Het waarborgfonds van Creative Europe is een mooi instrument om kunstenaars de kans te geven hun werk te financieren. Kortingen op het budget brengen dit in gevaar. Daarom hoop ik dat de minister zich met haar Europese collega's hard wil maken voor dit programma. Graag krijg ik een reactie.

Duitsland en Frankrijk gaven aan zorgen te hebben over het vrijstellen van staatssteun voor cultuur. Net als de minister begrijpt mijn fractie dit niet helemaal. Vrijstelling voor de cultuursector kan zeker voordelen hebben. Wij kunnen als land veel sneller anticiperen, als kunstenaars in het gedrang dreigen te komen; denk bijvoorbeeld aan de filmindustrie. Daarom vraag ik mij af of de minister iets meer toelichting kan geven op dit punt. Waarop zijn de zorgen van de Britten en de Fransen gebaseerd? Kan de minister ook aangeven hoe zij met haar beleid kan inspelen op een mogelijke vrijstelling?

Ik heb een kort punt over de media in het kader van het ontbijtdebat over connected tv. D66 maakt zich vooral zorgen over de daling van de persvrijheid wereldwijd, een trend ondanks de toename van media en communicatiemiddelen. Ook bij de lidstaten van de EU, sommige althans, zien wij zorgelijke ontwikkelingen. Is de minister bereid hiervoor aandacht te vragen tijdens dit ontbijtdebat?

Een laatste opmerking betreft open online education and access. Mijn fractie in het Europees Parlement heeft daarvoor aandacht gevraagd, met name op het punt van de systemen die in Europa zullen worden gebruikt. Die systemen moeten op elkaar aansluiten om die uitwisseling te optimaliseren. Ik vraag de minister ook dit punt voluit te ondersteunen tijdens gesprekken die hierover zullen plaatsvinden.

De heer **Beertema** (PVV): Voorzitter. Ik wil mij graag richten op de EMGF, Erasmus voor iedereen. Groot-Brittannië wil 60 miljoen van Europese studenten terug. Dat meldde The Independent afgelopen zondag. Het gaat om honderden studenten uit de Europese Unie die hun studieschuld nooit hebben afbetaald. De meeste van die studenten houden cruciale informatie achter zoals hun verblijfplaats of als zij werk hebben. En wie draait er op voor de kosten? Uiteindelijk de Britse belastingbetaler. De eerste vraag die dat bij mij oproept, is hoe dat met Nederland zit. Ik heb een aantal vragen aan de minister daarover. Hoeveel buitenlandse studenten die gebruikmaken van onze faciliteiten betalen hun schulden niet terug? Is daar zicht op? Wordt er gecontroleerd of studenten die meeneembare studiefinanciering ontvangen niet ook buitenlandse studiefinanciering ontvangen?

De heer **Duisenberg** (VVD): De heer Beertema stelt nu vragen die al eerder zijn gesteld, ik meen tijdens het debat over de meeneembare studiefinanciering, waarop wij nog een antwoord moeten krijgen. Er zijn zowel Kamervragen over gesteld, ik dacht door de PvdA, als een motie over aangenomen met dezelfde strekking. Ik zou dus niet al die vragen hier herhalen terwijl er nog een brief komt met antwoorden. Al die vragen – over hoeveel schuld gaat het, wat is inbaar, wat is oninbaar? – zijn uitgezet en worden op dit moment bij OCW beantwoord.

De heer **Beertema** (PVV): Hartelijk dank voor de alerte reactie van collega Duisenberg. Misschien kan de minister er toch in algemene zin eventjes op hinten. Het heeft zeker verband met het fonds Erasmus voor iedereen en ik wil er graag in algemene zin een antwoord op. Het bericht over de situatie in Groot-Brittannië brengt mij ook op de risico's die de Erasmus Master Garantiefaciliteit meebrengt. Het gaat om een garantstelling voor 880 miljoen over zeven jaar: 880 miljoen besteed aan buitenlandse studenten die willens en wetens hun studietoelagen niet terugbetalen. Die 880 miljoen is bedoeld om de risico's voor de banken draaglijker te maken; risico's die op die manier uiteindelijk weer worden afgewenteld op de belastingbetaler. Een realistische vraag aan de minister is dus hoe zij na die negatieve conclusies van ResearchNed en KPMG kan volhouden dat Nederland gaat instemmen met dit nieuwe EU-gedrocht, want dat is het wat mij betreft toch. Ik citeer de minister: «De Europese garantiefaciliteit zal met name door de instroom van buitenlandse

studenten naar verwachting profijt voor Nederland opleveren door middel van positieve effecten op het onderwijs, de economie en de overheidsfinanciën». Dat zegt de minister in haar brief aan de Kamer van 1 mei jl. Wat ons betreft, is dat geen verwachting waarop je een uitgave van 800 miljoen kunt baseren. Dit is wat ons betreft wensdenken en de belastingbetaler draait er uiteindelijk voor op.

De minister keert zich hier tegen onderzoek, feiten en gezond verstand wat ons betreft. Het beleidsrapport is niet voor niets buitengewoon negatief in de conclusies over de EMGF. De Nederlandse student schiet er niets mee op. Er is nauwelijks draagvlak – dat vind ik wel belangrijk – onder de particuliere intermediairs, de banken, vanwege de grote financiële risico's ondanks die garantiefaciliteit. En er kan niet adequaat worden opgetreden tegen misbruik. De minister spreekt in haar brief zelf nota bene van budgettaire risico's voor de EU.

Wie schieten er wel iets mee op volgens het rapport? Dat zijn studenten uit armere landen en dan vooral landen die tegen alle afspraken in geen meeneembare studiefinanciering hebben gerealiseerd. De minister wil aanvullende randvoorwaarden zoals die pilotfase, evaluaties en een budgetbeperking, maar dat zal waarschijnlijk niets uitmaken. Als iets rolt in de EU, dan rolt het ongeleid, onstuitbaar en onbetaalbaar. Wij zitten nu middenin een periode waarin wij al dat soort voorbeelden aan ons zien passeren. Wij hebben het de laatste twee weken zien gebeuren met andersoortige subsidies. Ze vloeien ongecontroleerd weg uit Nederland en ze zijn niet te achterhalen. Ik heb nog enkele vragen aan de minister. Welk bedrag voorziet de minister als in verhouding staand tot een pilotkarakter? Biedt de EMGF de mogelijkheid tot stapelen? Biedt dit mogelijkheden om meerdere voorzieningen voor studiefinanciering of leningen te combineren? Hoe gaat de minister wanbetalers aanpakken? Is de minister het ermee eens dat het onwenselijk is dat de EMGF de meeneembare studiefinanciering onder druk kan zetten? Wat gaat de minister doen om dat te voorkomen? Deelt de minister de bezwaren van ResearchNed en KPMG als het gaat om de rol in de uitvoering voor, in dit geval, die arme DUO? Sluit de minister een dergelijke rol uit? Volgens het onderzoek zijn zowel Nederlandse als buitenlandse potentiële intermediairs weinig geïnteresseerd, voornamelijk vanwege lage opbrengsten en hoge risico's. Is de EMGF dan eigenlijk wel uitvoerbaar? Moeten wij niet gewoon nu al aan de rem trekken?

Ten slotte heb ik nog een vraag over de richtlijn toegang en verblijf onderzoekers en studenten. Zijn hier een subsidiariteitstoets en een behandelvoorbehoud toegepast? Zo niet, dan zouden wij in ieder geval toch wel graag willen dat het nog gebeurt.

De heer **Van Meenen** (D66): Ik heb de heer Beertema goed beluisterd, maar het wordt mij niet helder wat hij nu eigenlijk beoogt. Wat zou nu het goede antwoord van de minister kunnen zijn? Is de doelstelling van de PVV dan dat er geen Europese studenten meer in Nederland komen studeren? Wat beoogt de PVV?

De heer **Beertema** (PVV): De PVV beoogt in ieder geval een balans tussen buitenlandse studenten in Nederland en Nederlandse studenten in het buitenland. Die balans is ook in dit geval volstrekt zoek. Uiteraard zijn wij helemaal niet tegengesteld tegen studeren in het buitenland, die meeneembare studiefinanciering voor Nederlandse studenten in het buitenland. Dat lijkt een uitstekend plan. Op het moment dat die meeneembare studiefinanciering, waarover wij het nu inderdaad niet hebben – dat ben ik met de heer Duisenberg eens – wordt gebruikt door Poolse ouders en studenten die in Nederland gaan studeren, wordt het wat ons betreft wel een probleem. Als je ons standpunt vergelijkt met dat van D66, zijn onze posities diametraal tegenovergesteld. Wat ons betreft, zou belastinggeld dat voor onderwijs is bestemd aan Nederlandse studenten moeten

worden uitgegeven, aan Nederlands onderwijs en misschien aan Nederlandse studenten die in het buitenland een studie volgen. Dat is uitstekend, maar wat mij betreft blijft het daarbij.

De heer **Van Meenen** (D66): Het voelt als een geruststelling dat onze standpunten diametraal tegenover elkaar staan. Misschien mag ik nog iets vragen over die balans. Zoals de heer Beertema waarschijnlijk ook bekend is, is er meer buitenland dan Nederland. Wanneer is er in zijn ogen sprake van een balans?

De heer **Beertema** (PVV): Als het gaat om internationale mobiliteit, is er sprake van balans als er ongeveer net zo veel Nederlandse studenten in het buitenland studeren als buitenlandse studenten in Nederland. Dat lijkt mij een balans. Dat is wederkerigheid. Wederkerigheid is een buitengewoon belangrijk principe in de politiek. Bij D66 niet, want die zet het liefst de grenzen open voor de hele wereld. Wij zitten daar wat anders in. Wij streven naar een balans.

De **voorzitter**: Bij wijze van hoge uitzondering mag de heer Van Meenen hier nog iets over zeggen.

De heer **Van Meenen** (D66): Wat is dan het doel van die balans? Wat hebben wij bereikt als het aantal Nederlandse studenten in het buitenland net zo groot is als het aantal buitenlandse studenten in Nederland? Wat gaat er dan goed wat anders niet goed gaat?

De heer **Beertema** (PVV): Dan gaat goed wat in de politiek ook heel belangrijk is en wat D66 ook bestrijdt; daar heeft D66 een ander standpunt in. Het gaat om een rechtvaardige uitgave van al dat geld dat door de belastingbetaler bijeen is geschraapt om jongeren van goed onderwijs te voorzien. Dat geld moet op een fatsoenlijke manier worden uitgegeven, het liefst aan onze kinderen, aan onze studenten en niet aan de halve wereld behalve Nederlandse studenten. Dat is evident.

De heer **Duisenberg** (VVD): De heer Beertema was iets later, dus hij heeft mijn inbreng gemist.

De heer **Beertema** (PVV): Excuus daarvoor. Ik was nog even bij een andere bespreking.

De heer **Duisenberg** (VVD): Begrijp ik het goed dat hij het met mij eens is dat studiefinanciering een nationale aangelegenheid is en dat het eigenlijk een ondoelmatigheid, een onwenselijkheid is dat er op Europees niveau bijna 1 miljard wordt vrijgemaakt voor deze aangelegenheid?

De heer **Beertema** (PVV): Ik had het niet beter kunnen samenvatten.

Voorzitter: Duisenberg

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Voorzitter. Uitwisseling is van groot belang. Ik heb het dan over het onderwerp Erasmus voor iedereen. Op welke wijze wordt er ook in de toekomst voor gezorgd dat iedere student die zijn studie in het buitenland wil volgen, daartoe ook in de gelegenheid wordt gesteld, ook wanneer zijn eigen financiële situatie niet toereikend is? De garantiefaciliteit voor de Erasmusmaster stuit op verzet, onder andere van de studentenorganisaties. De faciliteit kan voordelen hebben voor buitenlandse studenten die naar Nederland komen, maar voor Nederlandse studenten heeft zij risico's. Die worden wel genoemd door ResearchNed en KPMG, maar de minister gaat er niet op in. De organisaties hebben met name drie bezwaren:

- De meeneembare studiefinanciering heeft veel socialere randvoorwaarden dan de Erasmusmaster. Weinig studenten zien een extra leenfaciliteit dan ook als nuttig en noodzakelijk.
- Europese studenten mogen shoppen bij banken die een lening aanbieden. Dit brengt risico's met zich mee voor de verstrekkers van die master. Onvindbaarheid van buitenlandse studenten die een lening zijn aangegaan, is een voorbeeld van een dergelijk risico. Een rol aan DUO geven is ook niet wenselijk, omdat de risico's dan op de staatsbegroting drukken.
- De Erasmusmaster kan de meeneembare studiefinanciering onder druk zetten. ResearchNed waarschuwt dat deze regeling door de Erasmusmaster kan worden afgeschaft. Hoewel de meeneembare studiefinanciering ook niet perfect is, valt zij toch te verkiezen boven de Erasmus Master Garantiefaciliteit. Dat is mijn advies aan de minister als zij naar Brussel gaat.

De sociale dimensie van het hoger onderwijs is ook een onderwerp. Er staan prachtige woorden in de brief. Lidstaten worden opgeroepen de toegang tot het hoger onderwijs te verbeteren. Deze mededeling is gericht op het verhogen van het aantal afgestudeerden. Met de sociale dimensie wordt bedoeld de mogelijkheid voor iedereen om aan hoger onderwijs deel te nemen. Ik zou het zelf niet beter kunnen zeggen. De grote vraag is natuurlijk: hoe verwezenlijk je dat? Ik heb begrepen dat de Europese Commissie een onderzoek wil doen. Welke stelsels kun je hanteren om het hoger onderwijs zo toegankelijk mogelijk te maken? Ik kan wel een bepaald stelsel aanbevelen en vraag de minister of zij het met mij eens is dat de studiefinanciering een toegankelijker stelsel is dan een leenstelsel. De minister zegt altijd dat zij het geld graag wil gebruiken om te investeren in hoger onderwijs. Dat mag, dat is haar goed recht, maar het betekent wel dat de toegankelijkheid wordt aangetast. Zie de cijfers van het Centraal Planbureau. De studiebeurs, die nu een gift is, wordt een lening, en dat werpt nu eenmaal een drempel op. Wordt dit meegenomen in het onderzoek? Graag een reactie.

Er is een opmerkelijk advies over de pers uitgebracht. Een adviescommissie roept op om de vrije pers aan banden te leggen. Wat vindt de minister hiervan? Vindt zij het goed dat Brussel lidstaten kan dwingen om commissies in te stellen die sancties kunnen opleggen aan journalisten die onwelgevallig worden geacht? Ik moet hiervoor natuurlijk eigenlijk bij de staatssecretaris zijn, maar dat had hij allang begrepen. Wat wordt er met dit rapport beoogd? Wat gaat de staatssecretaris hiermee doen? Is al bekend hoe andere lidstaten hierop hebben gereageerd? Ik meen dat de PVV er een spoeddebat over heeft aangevraagd, maar die aanvraag zal wel op de grote berg liggen.

Over Creative Europe hebben wij heel veel bezorgde brieven gekregen. Heeft de minister die ook gezien? Het gaat om een forse bezuiniging, van 1,8 miljard euro naar 1,3 miljard euro. Dat is slecht voor het ondernemerschap in de cultuursector. Hoe ziet de minister deze bezuiniging, zeker in relatie tot de enorme korting in Nederland zelf?

Er is al wat gevraagd over het vrouwenquotum in besturen. Graag een reactie op die genderdiscussie.

Ik ben het eens met de heer Van Meenen, die zei dat je bepaalde sectoren, bijvoorbeeld cultuur, film en popmuziek, kun vrijstellen van de regels rond staatssteun, omdat het sectoren zijn waar wij bijzondere waarde aan hechten. Cultuur is natuurlijk niet te vergelijken met een pakje boter, wat een normaal marktproduct is.

Voorzitter: Jasper van Dijk

De **voorzitter**: We zijn klaar met de eerste termijn van de Kamer.

De vergadering wordt van 17.03 uur tot 17.11 uur geschorst.

Minister **Bussemaker**: Voorzitter. Ik begin met de studentenmobiliteit en een aantal algemene vragen die daarover zijn gesteld. Vervolgens ga ik in op de meeneembare studiefinanciering en de Erasmus Master Garantiefaciliteit. Ik sluit af met overige onderwerpen, die niet met onderwijs te maken hebben.

Ik begin met de doelen van studentenmobiliteit. De heren Duisenberg en Van Meenen vroegen daarnaar. Ik vind het van groot belang dat wij zowel inkomende als uitgaande studentenmobiliteit hebben. Onderwijs, zeker hoger onderwijs, is steeds meer een internationaal, vooral Europees verschijnsel geworden. Het is een van de meest waardevolle onderdelen van het Europees beleid, dat het studenten in staat stelt om elders met een studie ervaringen op te doen. Studenten die hier komen, zijn een verrijking voor ons onderwijs. Zij brengen andere ervaringen in, zij stellen andere vragen, zij kunnen een heel grote bijdrage leveren aan de economische ontwikkeling van Nederland. Daarbij gaat het wat mij betreft altijd allereerst om kwaliteit. Ik ben veel geïnteresseerder in kwaliteit dan in kwantiteit. De keuze om in het buitenland te studeren, moet passen bij je studierichting. Je moet die keuze maken omdat je iets wilt leren wat je daar beter kunt leren dan hier. Die keuze moet je niet maken omdat je ergens zo leuk aan het strand kunt liggen, om maar een voorbeeld te noemen. Ik heb dan ook bewust geen streefpercentages opgenomen. Die zouden ertoe kunnen leiden dat je niet-gemotiveerde studenten stimuleert om in het buitenland te studeren. Streefpercentages kunnen er ook toe leiden dat je zegt: het maakt helemaal niet uit wie er komt; wij willen iedereen hebben. Nee, wij willen hier studenten naartoe halen die een bijdrage kunnen leveren aan de kwaliteit van ons onderwijs.

Dat neemt niet weg dat wij in algemene zin wel een doelstelling hebben. Wij willen Nederlandse studenten stimuleren. Daar kan nog best een tandje bij. Nederlandse studenten maken namelijk relatief weinig gebruik van internationale voorzieningen om naar het buitenland te gaan. Hoe doen wij dit? Wij lichten voor over studeren in het buitenland, onder andere via Nuffic. Wij brengen informatie bij elkaar over bestaande beurzen via de beursopener op www.wilweg.nl. Wij hebben de meeneembare studiefinanciering, inclusief collegegeldkrediet voor een studie in het buitenland. Gelukkig gaat een groeiend aantal studenten naar het buitenland. In 2011 waren het er 6.500 en in 2012 bijna 7.200, maar het kan meer. Het programma van Erasmus is nog steeds niet bij iedereen bekend. Wij zullen er alles aan doen om dit te verbreden. Hoe zit het met de sociale dimensie van het hoger onderwijs? In het bijzonder de heer Van Dijk verwees daarnaar. Hij vroeg mij om daarbij het Nederlandse systeem van studiefinanciering onder de aandacht te brengen. Ik vind het van heel groot belang dat lidstaten met elkaar uitwisselen hoe je een toegankelijk stelsel houdt. Ik vind het ook heel belangrijk dat zij met elkaar uitwisselen hoeveel en op welke manier zij investeren in de kwaliteit van het onderwijs. Daar hoort dus ook bij hoe en in welke mate het verantwoord en wenselijk is dat je inkomensonderhoud financiert of dat je kwaliteit van onderwijs financiert. Bij de discussie in Nederland over het leenstelsel gaat het om het minder geld uitgeven aan inkomensonderhoud om dat geld te herinvesteren in de kwaliteit van onderwijs. Als je dat doet met een aantal waarborgen, dan kan dat heel verantwoord, ook met het oog op de toegankelijkheid. Wij zullen er vast nog verder over komen te discussiëren bij het SCP-rapport over de toegankelijkheid. Vooralsnog zie ik geen enkele reden om de plannen voor het leenstelsel op gespannen voet te zien met de sociale dimensie van het hoger onderwijs. Sterker nog, ik denk dat wij ook daarmee nog steeds een van de meest toegankelijke stelsels in Europa behouden.

Voorzitter: Duisenberg

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ik voel mij aangesproken. De minister heeft het volste recht om haar plannen te verdedigen, maar mijn vraag was wat zij vindt van de opdracht in de Raadsconclusies, waarin lidstaten worden opgeroepen om te toegang tot het hoger onderwijs te verbeteren. Dan gaat het niet om wat Nederland van plan is met een leenstelsel, maar om de verbetering van de toegang tot het hoger onderwijs. De Europese Commissie gaat onderzoek doen. Wil de minister daarbij de huidige studiefinanciering aanbevelen?

Minister **Bussemaker**: Nee. Ik zal beschrijven wat wij in Nederland hebben, waar wij naartoe gaan en hoe zich dat verhoudt tot inkomensonderhoud en kwaliteit van onderwijs. Ook zal ik wijzen op de verhouding met de toegankelijkheid. Ik word daar straks erg bij geholpen door een heel uitgebreid onderzoek van het SCP. Wij zullen dat heel open en eerlijk met de Europese lidstaten delen.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ik lees dat de Europese Commissie wordt aangemoedigd om een onderzoek te doen naar de invloed van verschillende financieringsmodellen, waaronder het Nederlandse model. Dan is er toch niks mis mee om te zeggen dat de Nederlandse regering graag een leenstelsel wil? Dat is een financieringsmodel. Een ander financieringsmodel is een studiefinanciering. Als je dat toch gaat onderzoeken, is het toch redelijk om de verschillende modellen naast elkaar te zetten?

Minister **Bussemaker**: Laten we het niet overdrijven. Wij hebben geen verschillende modellen. Wij hebben nu een beurs-/leenmodel. Wij gaan dat beursdeel iets verkleinen doordat het leendeel groter wordt, maar er blijft nog steeds een aanvullende beurs om de toegankelijkheid te waarborgen. Al die elementen zullen wij uitgebreid met onze collega's delen. Ze zullen een plek krijgen in onze informatie in het kader van het Europese onderzoek.

Voorzitter: Jasper Van Dijk

De heer **Beertema** (PVV): Ik maak een opmerking over de inleiding van de minister over de internationale mobiliteit. Ook nu weer hoor ik heel weinig concreets. Het is wat mij betreft een ideologische insteek van de minister. Zij zegt: gelukkig gaan er meer studenten naar het buitenland, maar het kunnen er nog meer worden. Het lijkt bijna alsof hier religie wordt beleden. Ik zie die kwaliteitsimpuls niet. Het gaat niet om Chinese astrofysici die wij heel hard nodig hebben, het gaat om studenten uit Cyprus, Portugal en Spanje die hierheen komen omdat het hier goed en goedkoper studeren is. De opleidingen hier zijn beter dan in hun eigen land. Waar is die kwaliteitsimpuls dan? Die internationale mobiliteit was natuurlijk altijd al goed. Heel veel studenten uit Nederland gingen al een jaar naar het MIT. Dat was altijd prima in orde. Daar hadden wij de overheid en zeker Europa niet voor nodig. Wat is nou de toegevoegde waarde van zo'n Erasmus voor iedereen?

Minister **Bussemaker**: De toegevoegde waarde is dat het echt een enorme impuls geeft aan de toegankelijkheid van internationaal onderwijs voor in ieder geval Europese studenten. In de tijd dat ik studeerde ging bijna niemand naar het buitenland. Je was een heel grote uitzondering als je dat deed. Het zijn nu misschien nog steeds niet genoeg studenten, maar het is in ieder geval veel en veel toegankelijker geworden. Ik constateer ook dat het goede studenten zijn. Onlangs hebben wij hier een Russische delegatie op bezoek gehad onder leiding van Poetin. Ook mijn collega Livanov was erbij aanwezig. Hij vertelde hoeveel Russische studenten nu

naar Nederland komen. Dat aantal is verdubbeld. Zij komen niet omdat het hier zo leuk is, maar omdat zij hier ontzettend veel kunnen leren. Daar profiteren wij ook van. Het zijn hardwerkende, buitengewoon gemotiveerde studenten. Zij geven onze studenten ook wat mee, bijvoorbeeld dat het interessant is om ambitieus en leergierig te zijn. Daarmee leveren zij een bijdrage aan ons studieklimaat. Wat ook nog een effect kan hebben, is dat wij zien dat er andere onderwijsconcepten komen, bijvoorbeeld de International Classroom. Nederland kan heel veel, heel goed profiteren van buitenlandse studenten alhier, maar dan wel, inderdaad, studenten met zo veel mogelijk kwaliteit.

De heer **Beertema** (PVV): Wij denken dat die internationalisering ook tot stand kan komen door de markt zijn gang te laten gaan. Als er bij Nederlandse studenten behoefte is om in het buitenland te studeren, dan zullen zij dat doen. Deze minister heeft toch een beetje de neiging om diep te willen ingrijpen in de levenssfeer van vrouwen, maar ook van studenten. Ik heb al vaker gezegd: als het onderwijs hier in Nederland zo goed is, laat ze dan lekker hier studeren. Nederlandse studenten willen gewoon om de hoek studeren en vervolgens, na de studie, trouwen met hun buurmeisje. Wat is daar mis mee? Is dat te bourgeois voor deze minister, is dat te weinig kosmopolitisch? Waarom deze hele infrastructuur opzetten om iets te bereiken waarvan ik zeg dat het meer ideologisch is ingestoken dan dat het een concrete kwaliteitsimpuls is?

Minister **Bussemaker**: Van mij mag elke student om de hoek studeren en met zijn buurmeisje trouwen, overigens ook met zijn buurjongen, maar ik constateer ook dat wij in Nederland hoger onderwijs hebben, hbo-instellingen en universiteiten, die heel gerichte samenwerking aangaan. Doorgaans denkt een student niet alleen: waar is het leuk om te studeren? Nee, vaak heeft de hbo-instelling of de universiteit een uitwisselingsprogramma met een aantal instellingen in andere landen die vaak iets extra's te bieden hebben. Daar stimuleer ik hbo-instellingen en universiteiten in: ga niet zomaar samenwerkingsverbanden aan met instellingen in gebieden waar het leuk toeven is, maar ga samenwerkingsverbanden aan waar jouw studenten nog iets kunnen leren. Zij zetten zich in om studenten daar naartoe te krijgen. Dat ga ik verder helemaal niet gericht voorschrijven, want dan zou ik echt in de leefwereld van studenten treden. Ik heb misschien meer dan de heer Beertema vertrouwen in ons hogeronderwijssysteem. De studenten en de instellingen kunnen dit heel goed aan. Het Erasmusprogramma is gewoon een extra stimulans voor de student om het financieel en organisatorisch mogelijk te maken, via een internationale diploma-erkenning. Als je dat laatste helemaal aan de markt overlaat, krijg je daar problemen mee.

De heer Duisenberg heeft gevraagd naar de uitvoeringskosten. Kan ik verifiëren of die kosten inderdaad zijn teruggebracht? Wij hebben ons krachtig ingezet om het budget voor administratieve kosten van de werkzaamheden van de Europese Commissie te verlagen. Wij hebben ook gepleit voor beperking van de budgetten voor de uitvoeringskosten van de nationale agentschappen. Wij zetten ons in opdat het nieuwe Erasmusprogramma voor iedereen minder gedetailleerde regelgeving kent. Over de inhoud ervan wordt onderhandeld tussen de Raad, de Commissie en het Europees Parlement. Dat Parlement moet nog instemmen met de uitkomsten van de afspraken tussen de regeringsleiders. Een exact bedrag kan ik dus nog niet noemen, maar aan onze inzet zal het in ieder geval niet liggen.

De heer **Duisenberg** (VVD): Kan de minister iets concreter zijn? Wat wil zij qua uitvoeringskosten bereiken en hoe gaat zij dat doen? Dat zij heel erg haar best doet, weet ik, want dat doet zij elke dag.

Minister **Bussemaker**: Dat hebben we eigenlijk al gedaan. Er is een krachtig pleidooi gehouden om die administratieve lasten sterk naar beneden te krijgen. Dat kunnen wij niet alleen, dat moeten wij met elkaar. Die gesprekken, met name met het Europees Parlement, lopen nog. Zodra er meer duidelijkheid over is, zal ik de Kamer informeren, zowel over onze inzet als over de resultaten. Hopelijk is dat voor de zomer, maar het zou best eens erna kunnen worden.

De heer Beertema heeft gevraagd naar het aantal buitenlandse studenten die hun studieschuld niet terugbetalen. Hoeveel daarvan wonen er in het buitenland? Naar schatting 5% van alle debiteuren, zowel Nederlandse als buitenlandse, betaalt de studieschuld uiteindelijk niet terug. Ik kan niet aangeven hoe groot het aandeel buitenlandse studenten is dat niet terugbetaalt. Wij zijn al langer bezig met het opsporen en het aanpakken van studenten die hun studieschuld niet terugbetalen.

De heer Duisenberg wees terecht op een debat dat wij hier eerder over gevoerd hebben bij het wetsvoorstel over meeneembare studiefinanciering. De leden Mohandis en Duisenberg hebben bij dat debat een motie ingediend waarin zij de regering vragen om in te zetten op het realiseren van aanvullende machtsmiddelen en wet- en regelgeving wanneer deze tekortschieten om de studiefinanciering succesvol terug te vorderen. Dat sluit heel goed aan bij de zorg van de heer Beertema, die ook mijn zorg is. Toen ik het bericht las over de grote zorgen in Engeland over niet-terugbetaalde studiefinanciering, heb ik gelijk mijn medewerkers gevraagd om uit te zoeken hoe het bij ons zit. Zij meldden dat zij daarmee al bezig waren in het kader van de zojuist genoemde motie. In september heeft DUO de opdracht gekregen om de incasso-inspanningen in het buitenland fors te versterken. Inmiddels werkt hier een speciale taskforce van meer dan tien man aan. Het terugvorderen van studieschulden op debiteuren die zich in het buitenland bevinden, heeft dus echt de volle aandacht.

Wij zijn nu bezig met het inventariseren van de eerste resultaten daarvan. Ik zeg toe dat de Kamer voor het reces een reactie krijgt op de motie van de leden Mohandis en Duisenberg. Dan gaat het er onder andere om hoe wij meer betalingsachterstanden kunnen aanpakken. Hoe kunnen wij incassobureaus in het buitenland inschakelen? Hoe kunnen wij gebruikmaken van paspoortsignalering? Hoe kunnen wij mogelijkheden bedenken om effectiever in het buitenland te incasseren, bijvoorbeeld door debiteuren op te sporen met internetonderzoek en het gebruik van social media? Ik noem opname in het opsporingsregister en samenwerking met paspoortafgevendende autoriteiten en met andere overheden. Wij overleggen ook met andere instellingen als het UWV en het CJIB. Daarnaast hebben wij contacten met andere landen. DUO heeft de bevoegdheid om een dwangbevel uit te vaardigen zonder tussenkomst van de rechter. In het buitenland is dat doorgaans niet mogelijk. Met dergelijke middelen die anderen niet hebben, kunnen wij ons voordeel doen. Zoals gezegd, de Kamer krijgt voor de zomer bericht over de uitvoering van de motie. Ik zeg nogmaals dat ook ik het een zorgelijk punt vind. Wij moeten er alles aan doen om, ook na geluiden over andere grensoverschrijdende financieringsstructuren, het niet-terugbetalen van studiefinanciering tegen te gaan.

Ik kom op de Erasmus Master Garantiefaciliteit. Wat is eigenlijk de wenselijkheid ervan? De heer Duisenberg vroeg daarnaar. Is bijna één miljard voor zoiets niet een beetje veel? Ik denk dat met deze garantiefaciliteit meer studenten bereikt kunnen worden dan wanneer een vergelijkbaar instrument ingezet zou worden met beurzen. Ik moet zeggen dat het instrument mede dankzij de Bolognahervormingen aansluit bij de trend om meer studentenmobiliteit te krijgen. We constateren ook dat het voor Nederlandse studenten over het algemeen niet veel betekenis heeft, omdat het Nederlandse studiefinancieringsstelsel al voldoende voorzieningen in zich heeft om een master in het buitenland te volgen. Het kan

wel een positief effect hebben om meer buitenlandse studenten naar Nederland te halen. Onderzoek van ResearchNed/KPMG geeft aan dat van deze groep een positief effect kan uitgaan op verdere internationalisering. Dat onderzoeksresultaat sluit aan bij die van andere onderzoeken, onder andere van het CPB over studentenmobiliteit, en bij een advies van de SER dat we recent hebben ontvangen over het bevorderen van studentenmobiliteit naar Nederland in het kader van impulsen voor de kwaliteit van het onderwijs en voor de economie.

Dit opgemerkt hebbende, zeg ik ook, in het bijzonder tegen de heer Beertema, dat ik de resultaten van het onderzoek van ResearchNed/KPMG, waaruit blijkt dat het voor Nederlandse studenten weinig te bieden heeft, dus wel herken. Voor Nederlandse studenten is er weinig toegevoegde waarde, maar voor ons Nederlandse onderwijs kan het op onderdelen wel toegevoegde waarde hebben, indien we de juiste studenten weten te trekken.

Dan kom ik te spreken over de rol van DUO. Het onderzoek concludeert dat het voor de Nederlandse overheid niet voor de hand ligt om onder de huidige garantiefaciliteit DUO actief te laten deelnemen. Dit is met name het geval omdat die faciliteit voor Nederland nauwelijks toegevoegde waarde heeft. Het zou dus betekenen dat DUO extra kosten moet maken terwijl onze studenten daar niet optimaal van profiteren. Ik deel deze conclusie en vind het dus niet nodig dat DUO financieel intermediair wordt voor de nieuwe garantiefaciliteit. Daarbij komt dat het zeer waarschijnlijk in eerste instantie een pilot wordt. Daarbij kunnen we bekijken hoe andere intermediairs de uitvoering van die garantie kunnen uitvoeren. De heer Van Dekken sprak hier al over.

De heer **Beertema** (PVV): Ik heb een heel korte vraag waarop, denk ik, ook een kort antwoord zal komen. Ik hoor de minister zeggen dat het Nederlandse onderwijs hiervan kan profiteren en dat het een kwaliteitsimpuls kan zijn als we de juiste studenten weten te trekken. Welke instrumenten hebben we om daaraan sturing te geven?

Minister **Bussemaker**: Daar hebben we dezelfde instrumenten voor als bij de Erasmusbeurs. Universiteiten en hogescholen kunnen gericht aandacht geven om groepen studenten te trekken die voor ons interessant zijn. Ook moeten zij samenwerken met andere universiteiten en aangeven welke studenten van die universiteiten zij graag willen hebben. Dat wil ik niet van bovenaf bepalen, maar ik heb er alle vertrouwen in dat zij studenten proberen te trekken aan wie zij echt iets hebben. Nogmaals, universiteiten en hogescholen moeten er een extra bijdrage voor leveren, want zij moeten wel die studenten goed lesgeven.

Voorzitter. Ik was bezig met de organisatie van de Erasmus Master Garantiefaciliteit en de intermediairs. Zoals ik al zei, wordt DUO geen intermediair. Andere instellingen, zoals banken, kunnen dat wel zijn. Aan dergelijke intermediairs wordt een aantal strikte voorwaarden gesteld. Zo moeten ze de zachte leningen aan studenten voor diplomamobiliteit mogelijk kunnen maken. Er moet een lage rente zijn, een lange terugbetaaltermijn en de mogelijkheid om tussentijds tijdelijk te stoppen met terugbetalen. Eigenlijk betreft dit punten die wij nu al voor een belangrijk deel eisen bij het leenstelsel.

Ik zie dat de garantiefaciliteit voor Nederlandse studenten geen enorm grote meerwaarde heeft. Ook zie ik dat het binnen Europa voor anderen wel een belangrijk instrument is. Ik heb bij de onderhandelingen steeds benadrukt dat er echt voldaan moet worden aan nieuwe, duidelijke randvoorwaarden voordat wij ermee in zee kunnen gaan. Ik ben wel positief, omdat ik zie dat het in eerste instantie de vorm van een pilot zal krijgen. Deze pilot zal na drie jaar worden geëvalueerd en de evaluatie zal door de Commissie aan de lidstaten worden voorgelegd. Ik ben het niet eens met de heer Beertema dat dat vanzelfsprekend betekent dat de trein

doordendert. Als de evaluatie niet goed is, als blijkt dat het zijn doel niet bereikt, kunnen we er nog heel kritisch naar kijken. Ook kunnen we dan de rol van de financiële intermediairs meenemen en bekijken hoe het daarmee gaat. Als dat niet goed gaat, zal ik tegen die tijd niet aarzelen om bezwaar te maken.

Omdat het een pilot betreft, is het beschikbare bedrag beperkt. De heer Beertema vraagt hiernaar. Het budget dat nu door de Europese Commissie wordt voorgesteld, is zo'n 5% tot 6% van het geheel. Dat is 880 miljoen euro. Ik pleit ervoor om dat met 50% terug te brengen. Dat lijkt mij een redelijk bedrag om mee te beginnen aan de pilot. Dat is dus ook onze inzet: een aanzienlijk beperkter budget. Ik weet dat de meerderheid van de lidstaten in de Raad deze mening deelt. De onderhandelingen vinden nu plaats. Ook daarvoor geldt dat ik het exacte bedrag dat eruit komt nog niet kan noemen. Zodra we dat weten, zullen we de leden daarvan op de hoogte stellen.

Ik zou het onwenselijk vinden als de meeneembare studiefinanciering onder druk komt te staan door de garantiefaciliteit. De heer Beertema vraagt hierna. Ik heb altijd gezegd dat absoluut de eerste randvoorwaarde is dat de garantiefaciliteit niet de meeneembare studiefinanciering belemmert. Dit is ook niet automatisch het geval, want een Erasmus-master kan worden gestapeld boven op andere voorzieningen. Ik zal mij blijven inzetten voor het behoud van de meeneembare studiefinanciering. Ik zie dat ook andere landen onze zorg delen. Ik zal het blijven bepleiten in de gesprekken die ik met andere landen heb.

De heer **Duisenberg** (VVD): De minister zegt dat andere landen de zorg over de meeneembare studiefinanciering delen. Is dat dan precies de zorg die de heer Beertema en ik hadden geuit? De minister heeft tijdens de vorige Raad gesproken met een paar collega's die de zorgen over de uitspraak van het Europees Hof met haar delen. Er zou gekeken worden of die uitspraak gecorrigeerd kan worden en of de systematiek veranderd kan worden. Wat is de minister voornemens op dit punt?

Minister **Bussemaker**: Ik herinner mij dat ik de vorige keer heb gezegd dat ik deze zorg van de Kamer wil overbrengen maar dat die niet zal landen in zo'n vergadering als ik dat te snel doe. Toen hebben we afgesproken dat we het eerst bespreken met een aantal collega's. Dat is gebeurd. Ik moet bekijken wanneer we de volgende conclusies kunnen trekken. Het punt is uitgezet na de verkennende ambtelijke gesprekken die gevoerd zijn over de werknemersfaciliteit. In het Network of Experts on Student Support in Europe (NESSIE) zitten studiefinancieringsbeleidsmakers en uitvoerders van een deel van de Bolognalanden. Dit netwerk is ingesteld om zo veel mogelijk landen ertoe te bewegen, studiefinanciering meeneembaar te maken. Er wordt nog gewacht op een reactie van de meeste landen. Zodra voldoende duidelijk is hoe andere landen met dit punt willen omgaan en ik mijn standpunt heb bepaald, zal ik de Kamer nader informeren. Er wordt dus aan gewerkt, maar het duurt iets langer dan wij wellicht dachten en dan misschien ook wenselijk is. We zijn het echter niet vergeten.

Voorzitter. Ik kom toe aan de vraag van de heren Van Meenen en Duisenberg over de MOOCs (massive open online courses). Zij willen weten hoe ik de kansen beoordeel die er voor MOOCs liggen. Ik vind die heel belangrijk, want ICT-ondersteunend onderwijs en online onderwijs bieden grote kansen voor het Nederlandse en Europese hoger onderwijs. In het algemeen overleg over wetenschapsbeleid heb ik al benadrukt dat Nederland op dit punt iets te bieden heeft, omdat het vooroploopt. Er zal binnen het Erasmusprogramma waarschijnlijk voor iedereen geld beschikbaar komen voor het stimuleren van MOOCs. In welke vorm dit gebeurt, is op dit moment nog niet bekend, omdat dit onderdeel zal zijn van de uitvoeringsplannen die nog moeten worden opgesteld. De MOOCs

zullen ook aan de orde komen in de Commissiemededeling Opening up Education, die na de zomer wordt verwacht. De leden zullen op de gebruikelijke manier, via een BNC-fiche, hierover worden geïnformeerd. Ik zal dan ook kijken of de systemen goed op elkaar aansluiten. Als je er in Europa iets mee wilt, is dat natuurlijk een heel belangrijk punt. Nogmaals, zoals ik al zei bij het algemeen overleg over wetenschapsbeleid, hoop ik echt dat Nederland hierin een koploperpositie kan innemen, want we hebben universiteiten en hogescholen die er echt in vooroplopen.

Voorzitter: Wolbert

De heer **Duisenberg** (VVD): Moeten we het voorstel afwachten waar de Commissie mee komt? Of kan de minister proactief inbrengen wat haar inbreng zal zijn?

Minister **Bussemaker**: Ik heb tijdens het algemeen overleg over wetenschapsbeleid beloofd dat ik met informatie kom over wat wij willen met de MOOCs. Ik stel voor dat ik daarin meeneem wat volgens ons de rol van Nederland in de Europese context kan zijn. Ik geloof dat ik die brief na de zomer heb beloofd, maar weet niet meer precies wanneer. Er is nu niemand aanwezig die dit kan bevestigen, dus de heer Duisenberg moet het even doen met mijn eigen herinnering.

De heer Van Meenen vraagt of we internationaal meer leraren van elkaar kunnen laten leren en of we uitwisselingstrajecten kunnen organiseren. Ik denk dat dat inderdaad belangrijk is, maar dat we dat eerst in Nederland van de grond moeten krijgen. We zijn heel erg bezig met peer review bij leraren. Laten we zorgen dat het daar echt serieus wordt genomen en ingebed wordt in de onderwijs- en schoolstructuur, voordat we allerlei leraren door Europa sturen. Anders krijgt de heer Beertema gelijk dat het leuke reisjes worden zonder kwaliteit. Er zijn overigens al goede, kwaliteitsgerichte programma's, zoals het Europese programma Leven Lang Leren, waarin leraren en schoolleiders binnen de Europese Unie aan internationale uitwisseling kunnen doen. Het gaat mij om de vraag hoe we de internationale uitwisseling nu goed kunnen inzetten om vervolgens ook weer die uitwisseling tussen leraren, scholen en klassen in Nederland goed vorm te geven.

De sprekers namens SP en D66 willen weten hoe ik aankijk tegen het programma Creatief Europa en wat daarop bezuinigd kan worden. De Nederlandse inzet is altijd geweest om de subsidies voor cultuur en film zo veel mogelijk te ontzien. Ik constateer echter ook dat er heel ingewikkelde onderhandelingen over de Europese begroting hebben gelopen, dat voor ons onderzoek en onderwijs daarbij de absolute topprioriteit had en dat we de bezuinigingen op Creatief Europa weliswaar betreuren maar dat die uiteindelijk wel aanvaardbaar zijn in het geheel van de deal. Daarover is uitgebreid gesproken met de Kamer en daarmee heeft de Kamer ook ingestemd. Uiteindelijk willen we cultuur en film zo veel mogelijk ontzien en eventueel op kleinere schaal beginnen met een EU-garantiefaciliteit voor de creatieve sector. Dat is wat ons betreft een belangrijk punt. We geven dan ook de voorkeur aan het continueren van de onderdelen van de lopende programma's waarmee ruime ervaring is opgedaan en waarbij echt sprake is van toegevoegde waarde. Ik denk daarbij vooral aan steun die is bedoeld voor grensoverschrijdende projecten die leiden tot distributie van Europese films in Europa, steun voor een grotere mobiliteit van kunstenaars en erfgoedcollecties en steun ten behoeve van de vergunning van markten.

De woordvoerder van de VVD vraagt in dit verband of de vrijstelling voor cultuur alleen zou moeten gelden voor onroerend erfgoed en niet voor roerend erfgoed. Daarbij refereert hij in het bijzonder aan de filmindustrie. In het algemeen vind ik een vrijstelling voor cultuur goed, omdat die niet een primair onderdeel zou moeten zijn van het Europees beleid. Het

scheelt ook enorm veel administratieve rompslomp. Het steunbeleid is echter wel een competentie van de Europese Commissie en waar marktverstoring is, dient de Europese Commissie op te treden. Dit is een ingewikkelde kwestie.

Verschillende woordvoerders vroegen naar de taxshelters bij de film. We hebben kortgeleden een filmtop gehad. Ik heb de Kamer daarover een brief gestuurd. Bij die top hebben we gezegd dat we ermee doorgaan. De taxshelter is in Europees verband meer een economisch instrument dan een cultureel instrument. Collega Kamp, die ook bij de filmtop aanwezig was, heeft beloofd dat hij het bestaan van de taxshelter aan de orde gaat stellen in de Raad Concurrentievermogen. Ik ben het eens met de heer Duisenberg dat je op twee manieren een level playing field kunt creëren in Europa. De ene manier is door allemaal met een soort taxshelter te gaan werken, de andere manier is door een taxshelter als verstoring van de markt te zien. Ik vind het goed dat deze discussie ook bij de Raad Concurrentievermogen wordt gevoerd, anders zouden we in de cultuurwereld een discussie gaan voeren over eigenlijke versus oneigenlijke markt en dat wil ik vermijden, want dan krijg ik alleen maar meer marktwerking- en staatsteundiscussies in de culturele sector. Ik neem aan dat de minister van EZ deze commissie zal informeren of al heeft geïnformeerd over de resultaten van de Raad Concurrentievermogen.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Voor de helderheid: zegt de minister dat het eigenlijk een aangelegenheid is van EZ, waarover we dus niet vanuit Cultuur moeten spreken? Of zegt zij dat het besproken kan worden met Cultuur en EZ? Wat is dan het standpunt van de regering? Is de regering bereid om te kijken naar een taxshelter of niet?

Minister **Bussemaker**: Deze regering heeft te maken met een economisch beleid, een fiscaal beleid en een cultuurbeleid. Deze discussie is eerder aan de orde gekomen bij fiscale thema's. Toen is er een motie ingediend, die geen meerderheid heeft behaald. Daaruit heb ik afgeleid dat er vooralsnog geen duidelijke Kamermeerderheid is voor een taxshelter. Het kabinet ziet er problemen in, juist met het oog op het fiscale beleid dat het wil voeren: geen fiscale kerstbomen en niet weer allerlei nieuwe regelingen voor bijzondere sectoren. Ondertussen zie ik ook dat een deel van de Nederlandse filmindustrie vooral naar België gaat en dat dat onwenselijk is. Dus het gesprek hierover voeren we. Daarom zijn we na de filmtop nog niet uitgepraat. De sector kan er zelf ook veel aan doen, want voor een heel groot deel is de filmindustrie bij uitstek een private sector. Dan vind ik het niet goed als er alleen maar naar de overheid wordt gekeken. De vraag naar eerlijke concurrentie en marktverstoring is bij uitstek een vraag die aan de orde is bij de Raad Concurrentievermogen. Natuurlijk, als het voorbijkomt zal ik niet aarzelen om er iets over te zeggen, maar ik wil een dergelijke discussie niet meer dan nodig naar de culturele sector halen, omdat het vooral dat onderdeel van de filmsector betreft dat ook gewoon een privaat bedrijf is.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Mag ik concluderen dat de minister zegt: als het voorbijkomt, zeg ik er graag iets over? Mijn vraag is dan of dat gepland staat. Inderdaad heeft de Tweede Kamer deze discussie gevoerd en is de motie niet aangenomen. Dat neemt echter niet weg dat de regering daar misschien nog graag naar wil kijken. Dat lijkt mij heel verstandig.

Minister **Bussemaker**: Nee, want ik heb u net uitgelegd dat de regering ook een aantal bezwaren ziet. Er zijn twee mogelijkheden; ik ga mezelf nu herhalen, voorzitter. De minister van EZ heeft gezegd dat hij dit punt zal inbrengen in de Raad Concurrentievermogen. Natuurlijk zullen we het dan terugkoppelen naar de Kamer. Mocht deze discussie bij de OJCS-Raad

terechtkomen, wat ik niet verwacht, zal ik er natuurlijk iets over zeggen. Dan zal ik vertellen dat wij een filmtop gehad hebben en wat de zorgen zijn die zoal in Nederland leven.

Voorzitter. De heer Van Dekken vraagt of lokale overheden voldoende op de hoogte zijn van het steunbeleid. Er zijn tal van mogelijkheden om nader geïnformeerd te worden over het steunbeleid. Er is zelfs een heel programma, Europa Decentraal genaamd. Ook is er een servicedesk opgericht door BZK en de VNG. De versoepeling van het steunbeleid bij cultuur is uiteindelijk ook goed nieuws voor hen, want er hoeft minder te worden gemeld. Als u nog ideeën hebt om dit beter onder de aandacht te brengen van de gemeenten, houd ik mij aanbevolen, want ze moeten het natuurlijk wel weten, daar heeft iedereen profijt van, zowel gemeenten als het Rijk.

Verschillende leden vragen naar de stand van zaken met betrekking tot emancipatie en de genderquota. Zoals toegezegd, zal ik deze maand een brief over de voortgang naar de Kamer sturen.

Veel leden vragen ook of mijn standpunt nog ongewijzigd is. Ik zou bijna verwijzen naar een interview in Trouw van afgelopen zaterdag, waarin ik, naast veel andere dingen, ook heb gezegd dat het Nederlandse standpunt ongewijzigd is, dat wij dus nog steeds tegen het Europese voorstel zijn en dat wij ambitieus aan de slag gaan met ons eigen voorstel om meer diversiteit en meer vrouwen in hoge posities te krijgen. Ik zeg toe dat ik terugkom op het Europese krachtenveld. Dit onderwerp wordt opgenomen in de brief. Ik zeg nu alvast dat ik weet dat een grote groep lidstaten heeft verklaard tegen het voorstel te zijn, waardoor op dit moment sprake is van een blokkerende minderheid. Ik zeg dit in het bijzonder tegen de heer Duisenberg. Hij vroeg of er een blokkerende minderheid zou kunnen komen. Die is er dus al. De vraag is of het een blokkerende minderheid blijft. Het debat hierover vindt niet deze week plaats maar in juni. Het is de bedoeling dat collega Asscher of ikzelf daar naartoe gaat, omdat het bij andere thema's zit die meer op zijn terrein liggen.

De heer Van Dekken heeft een vraag over matchfixing en de conventie van de Raad van Europa. De onderhandelingen zijn in het najaar van 2012 gestart en de Raad van Europa streeft ernaar om in het najaar van 2014 de conceptconventie voor te leggen aan de Ministersconferentie van de Raad van Europa. Nederland neemt met een positieve instelling deel aan de verdragsonderhandelingen. Daarbij willen we een optimale maar ook reële bestrijding van matchfixing. We zetten ook in op een goede en intensieve operationele samenwerking op dit gebied met andere landen. Het is immers bij uitstek een fenomeen dat niet binnen de eigen landsgrenzen blijft. Dit valt op het terrein van mijn collega's van Veiligheid en Justitie en VWS. Er loopt, dat weet u wellicht via mijn collega van VWS, mevrouw Schippers, een onderzoek dat in juli wordt opgeleverd. Uiterlijk in september kan de Kamer de kabinetsreactie verwachten. Vorig week is ook bekend geworden dat het Openbaar Ministerie is begonnen met een voorbereidend onderzoek naar diverse signalen over matchfixing in Nederland. Ik heb begrepen dat er volgende week een apart algemeen overleg over matchfixing gehouden zal worden. De overige, meer gedetailleerde vragen op dit punt wil ik eigenlijk doorspelen naar dat algemeen overleg. Daar kunnen ze direct aan de eerstverantwoordelijke minister worden gesteld.

De heer **Van Dekken** (PvdA): Ik dank de minister voor de beantwoording. Het is helemaal waar dat er een debat is en een onderzoek, en dat er na een jaar inderdaad een justitieel vooronderzoek wordt gehouden. Het gaat mij erom dat er Europees, ook door Nederland, een prominentere rol op dit dossier zou kunnen worden gespeeld. Dat bepleit ik, maar als ik de minister zo hoor, komt het wel in orde. Dank daarvoor.

Minister **Bussemaker**: Ik heb het idee dat de heer Van Dekken verschillende mogelijkheden heeft om college Schippers daarover te bevragen tijdens het algemeen overleg naar aanleiding van het onderzoek dat de Kamer na de zomer krijgt. Ik zou zeggen: u hoeft niet eens te vragen om die rol te krijgen, het is aan u om die rol te nemen. Daarmee ben ik aan het einde van de beantwoording van de vragen, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan is het woord aan de staatssecretaris.

Staatssecretaris **Dekker**: Voorzitter. Drie onderwerpen liggen op mijn bordje. Allereerst is dit de vraag van de heer Van Meenen naar de culturele en audiovisuele diensten in relatie tot het vrijhandelsakkoord. Vervolgens zal ik kort wat zeggen over open access en tot slot over de vragen die zijn gesteld rond de media.

De heer Van Meenen refereerde in mijn ogen aan het standpunt van Frankrijk en inmiddels ook van een aantal andere landen, om in de onderhandelingen met de Verenigde Staten over het vrijhandelsakkoord gesprekken over audiovisuele diensten uit te sluiten. Hij vroeg daarbij wat het standpunt van Nederland is. Dat zal vrijdagochtend in Brussel besproken worden. Ik denk dat het belangrijk is om hier te benadrukken dat onze uitgangspositie enigszins anders is dan die van Frankrijk. Wij hebben op voorhand een veel meer open markt als het gaat om audiovisuele diensten. Wij zijn dan ook van mening dat het niet goed zou zijn om dit gespreksonderwerp al aan de voorkant van tafel te halen. Er moet worden onderhandeld over het vrijhandelsverdrag. Dat kan overigens zeer positieve effecten hebben, ook voor Nederland. Als er meer handel tussen Europa en de Verenigde Staten plaatsvindt, kan dat leiden tot een stijging van het bruto nationaal product. Wij schatten in dat het daarbij gaat om een bedrag van tussen de 1 miljard en de 4 miljard. In die zin heeft vrijhandel zeer positieve effecten, maar als je aan de voorkant allerlei onderwerpen uitsluit, is er een kans dat de Amerikanen dat ook doen op voor hen belangrijke punten. Er is dus een onderhandelingsstrategische overweging om daar niet in mee te gaan.

Daarnaast is er een inhoudelijke overweging, namelijk dat wij op het gebied van audiovisuele diensten een veel meer open markt hebben, in tegenstelling tot bijvoorbeeld Duitsland en Frankrijk. Sterker nog, wij hebben er ook een aantal belangen bij om onze diensten goed te kunnen afzetten op de Amerikaanse markt. Dan moeten we bijvoorbeeld denken aan het feit dat we het vrij goed doen op het vlak van dansmuziek, met dj's die hun diensten vermarkten aan de andere kant van de plas. Dat geldt eveneens voor de organisatie. Grote dansfeesten zijn een goed exportproduct. Dat geldt ook voor onze televisieformats. Denk bijvoorbeeld aan de vrij succesvolle televisieproducties van Endemol, The Voice of Holland en dat soort dingen. Die worden vanuit de Nederlandse markt ook geëxporteerd naar dat werelddeel. Wij hebben er wel belang bij om juist ook hier goede afspraken te maken en die markt zo veel mogelijk te liberaliseren.

Met andere woorden, wij zitten hier wat anders in dan Frankrijk. Wij denken dat het goed is om die gesprekken zo open mogelijk aan te gaan. Het is altijd nog mogelijk om als Nederlandse lidstaat achteraf in te grijpen, mocht een en ander toch tot een onbevredigende uitkomst leiden. Dan moet er namelijk weer over die verdragen worden gestemd. Voor veel zaken is een gekwalificeerde meerderheid nodig, maar bij dit soort zaken is zelfs unanimititeit van stemmen nodig. Het op voorhand uitsluiten ervan zien wij echter minder zitten. Wat er uiteindelijk uitkomt, hangt natuurlijk af van de beraadslagingen die vrijdag zullen plaatsvinden. Dit is echter een korte toelichting op het Nederlandse standpunt in dezen. De heer Duisenberg vroeg of ik het onderwerp open access tijdens de OJCS-Raad te berde wil brengen. Ik weet overigens niet of die Raad het

goede forum daarvoor is. In de OJCS-Raad zitten vooral ministers en staatssecretarissen van Onderwijs. In heel veel landen zit wetenschapsbeleid bij aparte bewindspersonen, maar hier zit het toevallig bij elkaar. Open access wordt doorgaans met name besproken in de Raad Concurrentievermogen. Daar is dit onderwerp in het verleden een aantal keren aan de orde geweest, ook naar aanleiding van de mededeling van de Commissie in juli 2012 die specifiek ingaat op open access. Zeer recentelijk hebben we daar tijdens het AO Wetenschapsbeleid een uitvoerige discussie over gevoerd. Wij vinden het belangrijk dat onderzoek dat met publieke middelen wordt gefinancierd, ook zo veel mogelijk publiek toegankelijk is. We zitten echter in een transitiefase, waarbij open access met bijvoorbeeld open journals nog niet onmiddellijk kwaliteitsgaranties biedt. Ik noem bijvoorbeeld peer review en blind review. Op dit moment bieden een aantal journals in de academische sfeer wel peer review en blind review. We moeten die beweging dus wel maken.

Optreden met andere landen lijkt ons goed. Dat doen we in Europees verband, maar dat zou ook bilateraal kunnen met een aantal koplopers in Europa. Er werd gevraagd of het bijvoorbeeld niet mogelijk is om standaard, als een soort voorwaarde voor financiering, mee te nemen dat onderzoeksresultaten en data een jaar na afnemen en verschijnen ook echt publiekelijk toegankelijk worden. Dat lijkt heel erg op de benadering die men in het Verenigd Koninkrijk heeft gekozen. Ik heb zeer recentelijk, namelijk in het AO Wetenschapsbeleid, toegezegd dat ik daarnaar wil kijken en dat ik rond de zomer kom met een specifieke brief over het vraagstuk inzake open access en hoe we daar met andere landen in zullen optreden.

Tot slot kom ik op het punt van de media. De heren Duisenberg, Van Meenen en Van Dijk refereerden daaraan. Er werd gevraagd of wij ons hard willen maken voor de mediavrijheid in Europa. Daar zit een aantal aspecten aan. Ook hierbij denk ik overigens dat het goed is om te wijzen op het ontbijt dat we vrijdag zullen hebben. Ik zal daarvan verslag doen en ik zal de heer Duisenberg melden of het een gerieflijk ontbijt is. Ik hoop dat er een kop koffie is en wellicht een warm croissantje. Die ochtend gaat het met name om een green paper waarin wordt ingegaan op de enorm snelle ontwikkelingen die we zien op internet en rond televisie en de steeds verdergaande convergentie tussen die twee. Dat stelt ons voor allerlei dilemma's. We hebben bijvoorbeeld enige regulering als het gaat om de televisie, maar naarmate we veel meer tv on demand kunnen krijgen en over the top, via het internet, rijst de vraag of we dezelfde regels daarop kunnen toepassen. Dat blijkt toch allemaal wat ingewikkelder te zijn. De vraag die we daar samen met Commissaris Kroes zullen bespreken, is of daarbij een rol voor Europa is weggelegd en of Europa iets in het oplijnen en het in lijn brengen van regelgeving kan betekenen. Dat betekent dat het rapport van de High-Level Group on Media Freedom and Pluralism, waar de heer Van Dijk aan refereerde, niet op de agenda staat voor die ochtend. Als het ter sprake komt, wil ik best het Nederlandse standpunt nog een keer over het voetlicht brengen, maar ik weet niet of het heel erg voor de hand ligt om dat zomaar «out of the blue» te doen, terwijl het niet geagendeerd is. Er doet zich wel een ander moment voor waarop we dat kunnen doen. Er vindt op dit moment een consultatieronde plaats. De Europese Commissie heeft alle lidstaten gevraagd om voor 14 juni aanstaande een reactie te geven op dat rapport. Wij zullen dat doen in de lijn van de beantwoording die ik eerder naar de Kamer heb gestuurd. Op 21 februari 2013 heb ik al een korte reactie gegeven op dit rapport. Ook in de reactie op de motie van de heer Heerma van 20 februari heb ik al gemeld dat wij bepaald niet enthousiast zijn over de voorstellen en de aanbevelingen die in dat rapport worden gedaan. Het is misschien goed om te benadrukken dat dit rapport door vier oud-politici is geschreven, maar dan wel op persoonlijke titel. Het is dus ook nog geen formeel beleid van de Europese Commissie. Ik vermoed dat de Europese

Commissie eerst wil peilen hoe er in de verschillende lidstaten tegen aan wordt gekeken. Wij zijn in ieder geval niet enthousiast. In het rapport staan maatregelen als het beboeten van bepaalde media of het afnemen van de journalistieke status, terwijl wij in Nederland vinden dat het een vrij beroep is. Maar meer in zijn algemeenheid kan Europa op andere vlakken wel wat betekenen in de bescherming van de persvrijheid. De heer Van Meenen vroeg daarnaar. Er verschijnen weleens rapporten waarin staat dat het elders in de wereld wat minder goed gaat met de persvrijheid. In Nederland gaat het overigens wel goed. Zeer recentelijk is een rapport verschenen waaruit blijkt dat we in de top drie zitten van landen waarin persvrijheid het beste is gegarandeerd. In Europa hebben we een aantal verdragen waarin de persvrijheid centraal staat, bijvoorbeeld het EVRM, waaraan de EC zich heeft gecommitteerd, en ook in artikel 11 van het EU-Grondrechtenhandvest staat een en ander over de vrijheid van de media en de pers. De Europese Commissie heeft op basis van deze verdragen ook de mogelijkheid om lidstaten aan te spreken op kwesties rond persvrijheid. Dat is bijvoorbeeld zeer recentelijk gebeurd in Hongarije, waar een kwestie speelde. Daar heeft de desbetreffende Commissaris stevige woorden over gesproken. Ik hoop dat dit voldoende is om de leden tevreden te stellen.

De **voorzitter**: Ik kijk even naar de leden. Is er behoefte aan een tweede termijn?

De heer **Beertema** (PVV): Ik heb geen behoefte aan een tweede termijn, maar ik wil wel graag antwoord op mijn laatste vraag over de richtlijn inzake toegang en verblijf voor onderzoekers en studenten. Ik heb gevraagd of daarbij een subsidiariteitstoets van toepassing is en een behandelvoorbehoud.

De **voorzitter**: Ik kijk even naar de andere leden. Zijn er andere vragen waarop u geen antwoord hebt gekregen?

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ik heb nog twee vragen.

De **voorzitter**: Gaat het om vragen die niet beantwoord zijn of begint u sluipenderwijs aan een tweede termijn?

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Dat mag u beoordelen, voorzitter. Ik heb nog twee vragen.

De **voorzitter**: Dan stel ik voor dat de heer Beertema eerst antwoord krijgt op de vraag die hij reeds heeft gesteld. Daarna zijn de leden in de gelegenheid om gebruik te maken van een tweede termijn. Het woord is aan de minister.

Minister **Bussemaker**: Het komt via een BNC-fiche, want het is een richtlijn. Daar zit altijd automatisch een subsidiariteitstoets in. Het is aan de Kamer om te bepalen of er een behandelvoorbehoud moet worden gemaakt.

De heer **Duisenberg** (VVD): Voorzitter. Ik dank de minister en de staatssecretaris voor de beantwoording. Alle vragen zijn beantwoord. Ik wil er drie dingen uithalen. Ten eerste was ik niet tevreden met het antwoord op de vraag over internationalisering en de doelen voor met name onze uitgaande studenten. Ik heb het antwoord wel gehoord, maar ik ben het er niet mee eens. De minister gaf met nadruk aan op dat gebied geen doelen te willen stellen. Als we ergens middelen tegenover stellen, moeten we ons ook afvragen wanneer we tevreden zijn en wanneer niet en of het wel of niet

goed gaat met de internationalisering. Dat doen we ook als het gaat om bijvoorbeeld het aantal studenten dat deelneemt in excellentieprogramma's. Daar moet je toch een gevoel bij krijgen. Ik vind het jammer dat de minister kiest voor een kwalitatieve benadering. Ik ben het ermee eens dat kwaliteit belangrijk is, maar ik denk dat het vaststellen van bepaalde streefcijfers helpt om het gevoel te krijgen of het goed gaat of niet.

Het tweede punt heeft betrekking op het antwoord over de garantiefaciliteit. Ik ben blij dat de minister heeft benadrukt dat zij zich inzet voor een beperking van die faciliteit in de pilot. Ik had liever gezien dat het nog minder was; dat moge duidelijk zijn uit de inbreng van de VVD. Wil de minister in Brussel benadrukken dat het om een pilot gaat die na een x aantal jaar – ik geloof dat de minister het had over drie jaar – wordt geëvalueerd en dat er dan pas wordt gezegd of het doorgaat of niet? Tot slot ben ik verheugd met de antwoorden van zowel de minister als de staatssecretaris op de vragen over online informatie, OpenCourseWare en open access. Het klinkt als een proactieve aanvalsstrategie van de regering op het hele online gebeuren. Daar ben ik heel blij mee.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Voorzitter. Ik heb een aantal punten. Allereerst kom ik op de lening met betrekking tot de Erasmusmaster. Daarover verschillen we van mening. Misschien wil de minister nog reageren op het stuk van ScienceGuide met de kop «Erasmus-lening onhaalbaar». Het gaat daarbij om de vraag of er voldoende intermediairs te vinden zijn. De andere bezwaren heb ik reeds genoemd in eerste termijn.

Ik kom op de buitenlandse studenten. Daar ontstond een interruptiedebatje over. Toen zei de minister: ik wil buitenlandse studenten wel verwelkomen. Wij hebben daar eerder debatten over gevoerd. Maar mijn vraag is: tot hoever ga je dan? Natuurlijk is uitwisseling mooi, maar stel dat er sprake is van verdringing en dat buitenlandse studenten in groten getale op een bepaalde studie afkomen, bijvoorbeeld een studie waarbij sprake is van loting, geneeskunde – ik noem maar wat – en dat Nederlandse studenten daar niet meer aan de bak komen. Ziet de minister dat dan ook als een probleem? Andere landen worstelen hier ook mee. Zij bekijken of ze daar regels voor kunnen bedenken.

Dan kom ik op de creative industry. Daar wordt fors op bezuinigd. De minister gaat daarmee akkoord. De sector maakt zich echter zorgen. Is die garantiefaciliteit dan nog wel uitvoerbaar of staat deze op het spel?

Ik kom op de taxshelter. De minister zegt dat zij het in eerste instantie aan EZ overlaat. Volgens mij zit EZ op de lijn dat we een level playing field moeten zien te krijgen. Dat kan, maar als dat er evident niet is en als de Nederlandse filmsector vlucht naar het buitenland, bijvoorbeeld naar België, dan heeft de sector wel een probleem. Wat mij betreft, zou je dan moeten zeggen: gezien de huidige omstandigheden, zou Nederland wel degelijk moeten kijken naar maatregelen.

Tot slot, als uitsmijter, ben ik nog altijd van mening ...

De **voorzitter**: Als u een heel korte uitsmijter hebt, zeg ik: gaat uw gang.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Die is per definitie kort.

Ik ben nog altijd van mening dat het huidige systeem van studiefinanciering opgenomen zou moeten worden in dat onderzoek.

De heer **Van Dekken** (PvdA): Voorzitter. Ik heb niet heel veel meer voor de tweede termijn. De meeste vragen zijn op de juiste manier beantwoord of komen terug in andere debatten, zeker als het gaat om het onderwijs. Ook namens collega Mohandis dank voor de uitvoering van de motie die hij samen met collega Duisenberg heeft ingediend.

Tot slot wil ik het betoog van de heer Jasper Van Dijk over Creatief Europa ondersteunen. Wij hechten er namelijk groot belang aan.

De heer **Van Meenen** (D66): Voorzitter. Ik dank de minister en de staatssecretaris voor de beantwoording. Ik heb geen aanvullende vragen of opmerkingen.

De heer **Beertema** (PVV): Voorzitter. Ook ik dank de staatssecretaris en de minister. Ik heb geen behoefte aan een tweede termijn.

Minister **Bussemaker**: Voorzitter. De heer Duisenberg vraagt naar de doelen voor uitgaande studenten. Ik heb geen doelen gesteld, maar heel veel instellingen stellen wel doelen in het kader van wat zij willen. Ik wil best nog een keer op de vraag van de heer Duisenberg terugkomen. Dat zal ik doen als ik ook de vraag van de heer Van Dijk over het nut van buitenlandse studenten in Nederland beantwoord. Er ligt een SER-advies over met name het werven van buitenlandse studenten voor Nederland en de voor- en nadelen daarvan. Uit het advies blijkt dat er vooral heel veel voordelen zijn. Daarin staat ook een aantal concrete voorstellen voor hoe we dat kunnen doen. Daar krijgt de Kamer toch nog een reactie van het kabinet op. Ik stel voor dat ik daarin ook inga op de vraag over verdringing. Ik ben er niet zo bang voor, maar ik zal erop ingaan. Ik zal ook ingaan op de vraag hoe het nu gaat, want instellingen geven vaak de doelstellingen aan. Verder zal ik ingaan op de vraag hoe een en ander zich tot elkaar verhoudt: wat gaat er van studenten naar buiten en wat komt er van andere studenten in?

De heer Duisenberg heeft gezegd dat hij blij is met de inzet voor de beperking bij de mastergarantie. Wij zullen meenemen dat het een pilot voor drie jaar moet zijn. Wat mij betreft, is een pilot een experiment. Dat betekent dat je altijd aan het einde bekijkt wat goed en wat niet goed gaat en dat je op grond van argumenten besluit wat het vervolgtraject moet zijn.

Ik ben blij te horen dat de heer Duisenberg tevreden is over de MOOCs. De heer Van Dijk zei dat in ScienceGuide staat dat het Erasmusprogramma onhaalbaar zou zijn. Dat zie ik niet zo. Ik zal het bericht lezen. Ik ken dat nog niet.

Ik heb de vraag over de buitenlandse studenten al beantwoord.

Ik kom op de vraag over de creatieve industrie. Dan beantwoord ik ook meteen de vraag van de heer Van Dekken. De Europese Commissie moet nu bekijken of de garantiefaciliteit die men voornemens was te realiseren, nog haalbaar is met het beperkte budget. We moeten dus wachten op het voorstel van de Europese Commissie, want die is nu in the lead. Ook daarover wordt de Kamer vanzelfsprekend geïnformeerd.

Dan kom ik op de vraag over de taxshelter en de opvattingen van EZ. U weet dat het kabinet altijd met één mond praat, zeg ik tegen de heer Van Dijk. Dat geldt ook bij Europese aangelegenheden. Dat is hier dus niet anders.

De **voorzitter**: We zijn bijna aan het einde gekomen van dit algemeen overleg. Ik zal de toezeggingen hardop voorlezen. Ik nodig u allen uit goed mee te luisteren.

- De minister zegt toe dat de Kamer rond de zomer wordt geïnformeerd over de resultaten van de gesprekken om de administratieve lasten van het programma Erasmus for all te verlagen.
- De Kamer wordt voor het zomerreces geïnformeerd over de uitwerking van de gewijzigde motie-Mohandis/Duisenberg (33 453, nr. 11) over aanvullende machtsmiddelen ten aanzien van het niet terugbetalen van studieschuld door buitenlandse studenten.
- De minister zegt toe dat zij de Kamer zal informeren zodra bekend is wat de bekostiging zal zijn van de pilot voor de Erasmus Master

Garantiefaciliteit, waarbij wordt gestreefd naar een beperking van het budget.

- Rond de zomer ontvangt de Kamer een specifieke brief over het vraagstuk inzake open access en ...

Minister **Bussemaker**: De Kamer ontvangt die brief na het reces.

De **voorzitter**: We zijn blij dat de minister daar scherp op is.

- Na het reces ontvangt de Kamer een specifieke brief over het vraagstuk inzake open access en hoe hierbij met andere landen gezamenlijk kan worden opgetrokken.
- In de beleidsreactie op het SER-advies over buitenlandse studenten in Nederland zal de minister ingaan op de vraag over de mogelijke verdringing van Nederlandse studenten.

Mijnheer Duisenberg, hebt u nog een nuancering?

De heer **Duisenberg** (VVD): Ja. Het gaat over de brief over open access die na het reces naar de Kamer wordt gestuurd. Gaat die over open access in het kader van het wetenschapsdeel? Daarbij gaat het om het antwoord van staatssecretaris Dekker. Dat kwam immers uit het AO Wetenschapsbeleid naar voren. Of is het kabinet, of in dit geval de minister, ook voornemens om iets uitgebreider in te gaan op open access in Europees verband en op de MOOCs? Zit dat in de planning?

Minister **Bussemaker**: Ik heb alleen iets gezegd over MOOCs, want ik ga daarover. De staatssecretaris gaat over open access.

De heer **Duisenberg** (VVD): Bent u van plan om daarover een notitie te schrijven? Is dat dan de toezegging?

Minister **Bussemaker**: Ik heb toegezegd dat de Kamer van mij na het reces een notitie krijgt over MOOCs.

De heer **Duisenberg** (VVD): Ja, precies.

Minister **Bussemaker**: Ik kijk even naar de staatssecretaris. Wellicht zouden we die notitie samen kunnen schrijven.

De heer **Duisenberg** (VVD): Dat hoorde ik niet in de terugkoppeling, vandaar mijn vraag.

De **voorzitter**: Dan nemen we dat op in de toezegging.

Staatssecretaris **Dekker**: Ik denk dat het twee aparte dingen zijn. Ik had toegezegd dat de Kamer rond de zomer een notitie ontvangt over open access, maar ik heb begrepen dat je beter «na het reces» kunt zeggen.

De heer **Duisenberg** (VVD): Voorzitter ...

De **voorzitter**: Mijnheer Duisenberg, ik zal u niet in de gelegenheid stellen om hierover verder te discussiëren. Nu is het wel compleet. Mijnheer Van Dijk, wilt u nu nog iets nuanceren?

De heer **Jasper van Dijk** (SP): «Na het reces» is een leuke opmerking van de staatssecretaris, maar ik wil er wel op wijzen dat dit heel vrijblijvend is. Dat kan ook in 2028 zijn.

De **voorzitter**: Maar dan kent u de minister niet, mijnheer Van Dijk.

Minister **Bussemaker**: De heer Duisenberg had het net over een open aanvalsstrategie van dit kabinet. Daar voelen wij ons natuurlijk enorm door aangespoord.

De **voorzitter**: Hiermee is er een einde gekomen aan dit algemeen overleg. Ik dank de minister, de staatssecretaris, de medewerkers, de leden en de mensen op de publieke tribune. Wel thuis!

Sluiting 18.18 uur.